

Aandachtspunten bij het besluitvormingsproces

Aandachtspunten bij het besluitvormingsproces

Onderzoek wijst uit dat docenten bij overgangs- en bevorderingsbeslissingen belang hechten aan onderbouwde en eerlijke oordelen. Toch ontbreekt in het besluitvormingsproces regelmatig structuur en is onduidelijk welke factoren meewegen in de uiteindelijke beslissing. Daarnaast spelen zowel de verwachtingen van docenten als groepsdynamische processen een rol in het besluitvormingsproces. De eerste resultaten van het genoemde onderzoek geven ook richting om de besluitvormingsprocessen te verbeteren.

Scholen kunnen hieraan werken door een gezamenlijke visie te vormen op bevordering en op het doel van overgangsvergaderingen. Daarnaast helpt het om het proces gestructureerd en steeds op dezelfde manier in te richten door heldere afspraken te maken waarop leerlingen beoordeeld worden en over de procedures en interactie tijdens vergaderingen. Een goede voorbereiding met goed onderbouwde argumenten helpen om een compleet beeld van de leerling te vormen om zo tot een gefundeerde bevorderingsbeslissing te komen.⁴²

TIP: Maak heldere afspraken over de factoren die meespelen in het besluitvormingsproces. Maak afwegingen inzichtelijk en expliciet. Beluister [hier](#) de podcast van onderzoeker Janneke Sleenhof. Zij gaat in op welke manier zwaarwegende beslissingen genomen worden en hoe tot een juiste beslissing gekomen kan worden.

En hoe komt die voorbereiding tot stand?

Of een leerling overgaat of blijft zitten, opstroomt of afstroomt is een belangrijke beslissing. Het is van belang zo'n grote beslissing niet op basis te nemen van inzicht in een enkel domein, bijvoorbeeld cognitief, en niet op basis van een momentopname.

Een compleet beeld van de leerling wordt gevormd door structurele informatieverzameling over de leerling op basis van een brede range aan datapunten, zowel op cognitief gebied als ook op executieve vaardigheden en sociaal-emotioneel welbevinden. Scholen doen er goed aan om verschillende informatie bij elkaar te leggen, te analyseren en interpreteren: er zit betrouwbaarheid in de variatie van de verzamelde informatie. Door dit vast te leggen en vooral met leerling en collega's de dialoog daarover aan te gaan, verkrijgt u ook inzicht in op welke aspecten nog informatie over de leerling mist en kunt u daar gericht actie op ondernemen. Uiteindelijk kan op basis van die rijke informatie kan op een gegeven moment een gewogen beslissing genomen worden in kader van plaatsing.

U kunt [hier](#) de video bekijken die Dominique Sluijsmans maakte voor het Lerarencollectief.

Gedragsskenmerken als motivatie, concentratie en zelfstandigheid zijn geen vaststaande (belemmerende) factoren. Het helpt als scholen doelgericht met leerlingen werken aan het ontwikkelen van deze kenmerken. Op die manier biedt de school grotere kansen aan leerlingen.

TIP: Betrek in het besluitvormingsproces meerdere collega's die de leerling kennen om na te gaan waar de leerling staat. Maak gebruik van 'georganiseerde tegenspraak' om kritisch en onderzoekend te werk te gaan.

Naast inzicht in de cognitieve prestaties van leerlingen zijn 'zachte' leerlingkenmerken van groot belang voor succes op school. Denk aan werkhouding, zelfregulatie en motivatie. Het belang van deze niet-cognitieve leerlingkenmerken in de besluitvorming wordt groter als sprake is van inconsistente leerprestaties.⁴³ Bij de inschatting en beoordeling van zachte leerlingkenmerken spelen subjectieve waarneming en interpretatie van onderwijsprofessionals een grotere rol. Dit is logisch, verwachtingen hebben we allemaal en we interpreteren de wereld om ons heen altijd op basis van persoonlijke ervaringen en achtergronden. Bewustzijn van de rol die eigen verwachtingen kunnen spelen bij de interpretatie van de leervorderingen en bij besluitvorming is een belangrijke eerste stap. Bij de weging van niet-cognitieve leerlingkenmerken is het daarom extra belangrijk dat onderwijsprofessionals met elkaar (inhoudelijk) het gesprek aangaan over de interpretatie van informatie die zij verzameld hebben, zodat vanuit verschillende perspectieven kan worden gekeken en betekenis kan worden gegeven aan de kenmerken.⁴⁴ Op de [website](#) van SLO is materiaal te vinden om leerlingen te helpen bij het ontwikkelen van executieve functies.

Leerlingen geven zichzelf een overgangsadvies

Bij het Montessori College in Arnhem worden leerlingen gevraagd op zichzelf te reflecteren en zichzelf een overgangsadvies te geven. De leerlingen vullen op een reflectieformulier in hoe het gaat met hun inzet, werkhouding en voortgang. De leerlingen bespreken het reflectieformulier met hun ouders en met de docenten. Op basis daarvan wordt een actieplan gemaakt. [Hier](#) kunt u het gehele artikel lezen.

Waar kunt u terecht bij vragen?

Thema's	Organisatie	Contact
Bestuursvraagstukken rondom de overgang po-vo en doorstroom	VO-Raad	www.vo-raad.nl www.vanponaarvo.nl
Informatie voor ouders	Ouders & Onderwijs	www.oudersenonderwijs.nl vraag@oudersenonderwijs.nl
Themapagina	SLO	www.slo.nl/handreikingschooladvies
Onderwijskwaliteit	Inspectie van het Onderwijs	www.onderwijsinspectie.nl
Nationaal Programma Onderwijs	OCW	www.nponderwijs.nl
Hybride onderwijs	OCW	www.lesopafstand.nl
Informatie over wet- en regelgeving	OCW	Contactformulier via www.rijksoverheid.nl

Eindnoten

- 1 SER (2021). Gelijke kansen in het onderwerp. Structureel investeren in kansengelijkheid voor iedereen.
- 2 Smith, T. K., Connolly, F., & Pryseski, C. (2014). Positive school climate: What it looks like and how it happens. Nurturing positive school climate for student learning and professional growth. Baltimore: Baltimore Education Research Consortium
- 3 Peterson, E. R., Rubie-Davies, C., Osborne, D., & Sibley, C. (2016). Teachers' explicit expectations and implicit prejudiced attitudes to educational achievement: Relations with student achievement and the ethnic achievement gap. *Learning and Instruction*, 42, 123-140. doi:10.1016/j.learninstruc.2016.01.010
- 4 Inspectie van het Onderwijs (2019). Plaatsing en toelating in het vo.
- 5 Geven, S., Batruch, A., & Van de Werfhorst, H. (2018). Inequality in teacher judgements, expectations and track recommendations: A review study. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/11/29/inequality-in-teacher-judgements-expectations-and-track-recommendations-a-review-study>
- 6 Boone, S., & Van Houtte, M. (2016). More ambitious educational choices in urban areas: A matter of local labor market characteristics?. *Urban Education*, 51, 940-963. doi:10.1177/0042085914549363
- 7 Inspectie van het Onderwijs (2016). De staat van het onderwijs. Onderwijsverslag 2014/2015.
- 8 Oomens, M., Scholten, F., & Luyten, H. (2019). Evaluatie Wet Eindtoetsing PO. Eindrapportage. Utrecht, Nederland: Oberon.
- 9 Timmermans, A. C., De Boer, H., Amsing, H. T. A., & Van der Werf, M. P. C. (2018). Track recommendation bias: Gender, migration background and SES bias over a 20-year period in the Dutch context. *British Educational Research Journal*, 44, 847-874. doi:10.1002/berj.3470
- 10 Oomens, M., Scholten, F., & Luyten, H. (2019). Evaluatie Wet Eindtoetsing PO. Eindrapportage. Utrecht, Nederland: Oberon.
- 11 Timmermans, A. C., De Boer, H., Amsing, H. T. A., & Van der Werf, M. P. C. (2018). Track recommendation bias: Gender, migration background and SES bias over a 20-year period in the Dutch context. *British Educational Research Journal*, 44, 847-874. doi:10.1002/berj.3470
- 12 Denessen, E. (2019). Niet vroeg selecteren, maar kansen creëren. In S. Beekhoven en P. Witte (Red.). *Sardes Special nr. 25 Naar de middelbare*. Geraadpleegd van https://sardes.nl/pathtoimg.php?id=3405&image=ss25_kansen_creeren.pdf
- 13 Jussim, L., & Harber, K. D. (2005). Teacher expectations and self-fulfilling prophecies: Knowns and unknowns, resolved and unresolved controversies. *Personality and Social Psychology Review*, 9, 131-155. doi:10.1207/s15327957pspr0902_3
- 14 Timmermans, A. C., Kuyper, H., & Van der Werf, M. P. C. (2013). *Schooladviezen en onderwijsloopbanen: Voorkomen, risicofactoren en gevolgen van onder- en overadvisering*. Groningen, Nederland: GION.
- 15 Korthals, R. A. (2015). *Tracking students in secondary education. Consequences for student performance and inequality* (Dissertatie Universiteit Maastricht). Geraadpleegd van NRO databank.
- 16 https://www.cito.nl/-/media/files/kennis-en-innovatie-onderzoek/201104_cito_effectenafstandsonderwijs_samenvatting-onderzoeksrapport.pdf?la=nl-nl; <https://osf.io/preprints/socarxiv/ve427>
- 17 <https://bboamsterdam.nl/actualiteit/de-eerste-staat-van-het-amsterdamse-primair-onderwijs/>;
- 18 <https://www.educatieveagendalimburg.nl/bijdragen/limburgse-leerlingen-op-de-basisschool-ten-tijde-vancorona->; <https://www.educatieveagendalimburg.nl/bijdragen/limburgse-leerlingen-op-de-basisschool-ten-tijde-vancorona-5>
- 19 <https://esb.nu/esb/20061628/schoolprestaties-limburgse-basisschoolleerlingen-door-eerstelockdown-flink-geraakt>;
- 20 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0738059320304855>
- 21 Wang, S., Rubie-Davies, C. M., & Meissel, K. (2018). A systematic review of the teacher expectation literature over the past 30 years. *Educational Research and Evaluation*, 24, 124-179. doi:10.1080/13803611.2018.1548798
- 22 Brophy, J., & Good, T. L. (1970). Teachers communication of differential expectations for childrens classroom performance: some behavioral data. *Journal of Educational Psychology*, 6, 365-374. doi:10.1037/h0029908
- 23 Liu, R., & Chiang, Y. L. (2019). Who is more motivated to learn? The roles of family background and teacher-student interaction in motivating student learning. *The Journal of Chinese Sociology*, 6, 6. doi:10.1186/s40711-019-0095-z
- 24 Rubie-Davies, C. M. (2015). *Becoming a high expectation teacher: Raising the bar*. London, UK: Routledge.
- 25 OECD (2016). *Netherlands 2016: Foundations for the Future, Reviews of National Policies for Education*. OECD Publishing: Paris.

- 26 Babad, E. Y., Inbar, J., & Rosenthal, R. (1982). Pygmalion, Galatea, and the Golem: Investigations of biased and unbiased teachers. *Journal of Educational Psychology*, 74, 459-474.
- 27 Babad, E. Y., Inbar, J., & Rosenthal, R. (1982). Pygmalion, Galatea, and the Golem: Investigations of biased and unbiased teachers. *Journal of Educational Psychology*, 74, 459-474.
- 28 Anneke C. Timmermans, Christine M. Rubie-Davies & Camilla Rjosk (2018) Pygmalion's 50th anniversary: the state of the art in teacher expectation research, *Educational Research and Evaluation*, 24:3-5, 91-98, DOI: 10.1080/13803611.2018.1548785
- 29 Dycke, J.L., Martin, J.E., & Lovett, D.L. (2006). Why is this cake on fire?: Inviting Students Into the IEP Process. *Teaching Exceptional Children*, Vol. 38, No. 3 (42-47).
- 30 Aanen-Zilvold, E., & Bulterman-Bos, J. (2013). Identificatie van onderwijsbehoeften met behulp van kindgesprekken. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 52(2), 57-66.
- 31 Desforges, C. & Abouchar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support, and family education on pupil achievements and adjustments: A literature review (Report No. 433). http://good-id-in-schools.eu/sites/default/files/sof_migrated_files/sof_files/impactparentalinvolment.pdf
- 32 Fantuzzo, J., McWayne, C., Perry, M., & Childs, S. (2004). Multiple Dimensions of Family Involvement and Their Relations to Behavioral and Learning Competencies for Urban, Low-Income Children. *School Psychology Review*, 33 (4), 467-480. Retrieved from http://repository.upenn.edu/gse_pubs/438
- 33 Hattie, J. (2014). *De impact van leren zichtbaar maken*. Rotterdam: Bazalt Educatieve Uitgaven.
- 34 McWayne, C., Hampton, V., Fantuzzo, J., Cohen, H. L., & Sekino, Y. (2004). A multivariate examination of parent involvement and the social and academic competences of urban kindergarten children. *Psychology in the Schools*, 41, 363-377. doi:10.1002/pits.10163
- 35 Anderson, L. W., Jacobs, J., Schramm, S., & Splittgerber, F. (2000). School transitions: Beginning of the end or a new beginning?. *International journal of educational research*, 33, 325-339.
- 36 Inspectie van het Onderwijs (2014). *De kwaliteit van het basisschooladvies. Een onderzoek naar de totstandkoming van het basisschooladvies en de invloed van het basisschooladvies op de verdere schoolloopbaan*.
- 37 Korpershoek, H., Beijer, C., Spithoff, M., Naaijer, H.M., Timmermans, A.C., Van Rooijen, M., . . . Opdenakker, M.C. (2016). *Reviewstudie naar de po-vo en de vmbo-mbo overgang*.
- 38 Van de Werfhorst, H. G. (2018). *Meritocratisering leidt tot waterbed-effect in het onderwijs*. ESB, *Gelijke Kansen op School*
- 39 O.a. *Inspectie van het Onderwijs (2021). De staat van het Onderwijs*.
- 40 *Inspectie van het Onderwijs (2018). Kansen(on)gelijkheid bij de overgangen po-vo. Bevindingen en bevorderende en belemmerende factoren*.
- 41 *Inspectie van het Onderwijs (2019). Plaatsing en toelating in het vo*.
- 42 Sleehof, J. P. W., Koopman, M., Thurlings, M. C. G., & Beijgaard, D. (2019). An exploratory study into teachers' beliefs and experiences about allocating students. *Teaching and Teacher Education*, 80, 94-105. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.01.007>
- 43 Glock, S., Krolak-Schwerdt, S., Klapproth, F., & Böhmer, M. (2013). Beyond judgment bias: How students' ethnicity and academic profile consistency influence teachers' tracking judgments. *Social Psychology of Education*, 16, 555-573. doi:10.1007/s11218-013-9227-5
- 44 *Inspectie van het Onderwijs (2018). Kansen(on)gelijkheid bij de overgangen po-vo. Bevindingen en bevorderende en belemmerende factoren*. Utrecht, Nederland: Auteur.

Colofon

Den Haag, augustus 2021

Vormgeving en layout: Things To Make and Do

Deze handreiking is een productie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en in samenwerking met SLO, Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling en de VO-raad.

Disclaimer

Deze brochure is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Voor onjuistheden en onvolledigheden met betrekking tot de inhoud van de handreiking kunnen de samenstellers van deze handreiking echter op geen enkele wijze verantwoordelijk of aansprakelijk worden gesteld. Aan de inhoud van deze brochure kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

